

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничий факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

з теми: **“ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ М.
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”**

Виконав: студент 2 курсу,
групи Geo1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
за освітньою програмою Географія
Гнатишен Олексій Олегович

Керівник:
Гарбар В.В., кандидат географічних наук

Рецензент:
Касіяник І. П., кандидат географічних наук

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	7
ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	7
1.1. Зміст та компонентний склад туристично-рекреаційного потенціалу	7
регіону	7
1.2. Туристичні ресурси як системоутворюючий чинник і базова умова розвитку туристично-рекреаційного потенціалу	8
1.3. Інфраструктурна складова туристично-рекреаційного потенціалу	13
1.4. Методи оцінювання окремих елементів туристично-рекреаційного потенціалу	15
РОЗДІЛ 2. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІСТА ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ.....	18
2.1. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу	18
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКИ ОЦІНКИ РЕКРЕАЦІЙНОГО-ТУРИСТИЧНО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИРОДНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ	23
3.1 Методи дослідження	23
3.2 Методика розрахунку обсягів туристичної діяльності	24
РОЗДІЛ 4. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ В МІСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ	34
4.1. Види рекреації та туризму, їх класифікація.	34
4.2. Історія та культурно-пізнавальний туризм в Хмельницькому.....	40
4.3. Діловий туризм в Хмельницькому.	43

4.4. Шопінг-туризм	46
4.5. Лікувально-оздоровчий туризм	52
4.6. Спортивний на пригодницький туризм.	56
4.7. Подієвий туризм	58
4.8. Гастрономічний туризм в Хмельницькому.	61
РОЗДІЛ 5. РОЗРОБКА ТУРУ ВИХІДНОГО ДНЯ В ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ.....	68
5.1. Загальна характеристика туру.....	68
5.2. Перший день	69
5.3 Другий день	71
5.4.Третій день	72
5.5. Узагальнення.	72
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Більшість великих міст України, а здебільшого обласні центри мають високий рівень розвитку туристично-рекреаційної галузі, для деяких міст вона є настільки прибутковою, що стає основним джерелом доходу та популярною ланкою зайнятості населення (Львів, Одеса) За даними прогнозів Всесвітньої туристичної організації, туристична сфера вже в найближче десятиліття вийде на перше місце в обсязі світового експорту. Туризм стимулює розвиток майже всіх галузей економіки, а саме: промисловості, торгівлі, будівництва, транспорту, сільського господарства, побутового обслуговування, малого і середнього бізнесу, виступаючи каталізатором соціально-економічного розвитку міста. Саме тому питання проблем та перспектив розвитку туризму в Хмельницькому стоїть особливо актуально. Туризм у сучасному світі спрямований на підвищення культурного рівня людей, поліпшення здоров'я населення, здійснює вплив на соціально-економічний розвиток регіонів і країни в цілому. Туризм збільшує надходження фінансових ресурсів, зростання попиту на товари і послуги, зокрема, на вироби місцевої промисловості. Галузь відіграє роль «багатоканального мультиплікатора», що проявляється у стимулюванні розвитку інших сфер суспільного життя. Усі ці сфери працюють для створення високоякісного, доступного широким верствам населення та конкурентоздатного туристичного продукту.

Отже, сучасний розвиток туризму, його перетворення на суспільно-значимий соціально-економічний феномен обумовлює особливу актуальність проблем ефективної організації туристичної діяльності і використання туристичних ресурсів

Об'єктом роботи є сукупність природних, історичних, рекреаційно-оздоровчих, культурних ресурсів, як фактори розвитку туризму в місті Хмельницький.

Предметом роботи виступає рекреаційно-туристичний потенціал міста Хмельницький.

Мета дипломної роботи полягає в дослідженні рекреаційно-туристичного потенціалу міста Хмельницький.

Мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- Охарактеризувати природно-рекреаційні ресурси міста Хмельницький та прилеглих територій;
- Дослідити особливості туристично-рекреаційної сфери;
- Здійснити аналіз особливостей туризму міста Хмельницький та прилеглих територій;
- Оцінити туристично-рекреаційний потенціал міста Хмельницький та прилеглих територій.
- Створити тур з використанням туристично-рекреаційних ресурсів міста Хмельницький.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дипломної роботи стали сучасні наукові підходи дослідження туристично-рекреаційного потенціалу територій.

Дослідження проведено на основі системного підходу з використанням таких методів: літературний, спостереження, картографічний, статичний, експеримент, анкетування, візуальний метод.

Картографічний метод є одним із найбільш поширених методів дослідження в туристичному краєзнавстві. Він відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта, картосхема — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території. Карта виконує двояку роль: вона виступає і результатом досягнутого рівня знань про територію, об'єкти та явища, які до неї належать, і інструментом пізнання, який дає змогу шляхом умовиводів піднятися на більш високий ступінь знань.

Візуальний метод полягає в узагальненні власних спостережень під час досліджень будь-якого туристично-краєзнавчого об'єкта. У процесі роботи проводяться бесіди з місцевими жителями, працівниками органів державної

влади, спеціалістами господарства, культури й освіти, свідками подій, науковими працівниками та іншими.

Анкетний метод – це письмове (а іноді й усне) опитування багатьох людей (місцевих краєзнавців, жителів населеного пункту) за певною анкетною чи за спеціально складеними запитаннями для збирання масового матеріалу, щоб встановити певні закономірності чи явища. Може застосовуватись як під час польових, так і під час стаціонарних форм краєзнавчої роботи.

Статистичний метод дослідження полягає у вивченні кількісних показників у характеристиці ряду краєзнавчих об'єктів і явищ. Застосовуються такі статистичні методи: метод статистичної оцінки, метод статистичної перевірки гіпотез, метод статистичних випробувань.

Літературний метод полягає у відборі й аналізі літературних джерел, що тією чи іншою мірою стосуються об'єкта, явища вивчення

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, п'ятих розділів, висновків та списку використаних джерел (56 найменувань). Робота проілюстрована 4 рисунками, містить 6 таблиць. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Перспективи розвитку рекреації та туризму в місті Хмельницький зумовлюються дією широкого спектра природних, історико-культурних, соціальних, економічних та політичних факторів, які мають чітко виражену регіональну специфіку. Крім цього, особливості сучасної ситуації полягають у тому, що формування високорозвиненої національної індустрії рекреації та туризму та її інтеграція в ринок туристично-рекреаційних послуг пов'язані з необхідністю розв'язання гострих соціально-економічних проблем в період трансформації суспільно-економічних відносин. Зокрема при плануванні подальшого розвитку рекреаційного комплексу в основу повинна бути покладена ідея природно-історично-етнографічної рекреації, що базується на найбільш раціональному використанні територіального поєднання природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю.

2. У Хмельницькому є всі види ресурсів, що дозволяє всебічно розвивати рекреаційний комплекс. Завдяки різноманітним ресурсам рекреаційний комплекс Хмельницького є багатофункціональним. Його діяльність дає можливість оздоровити великі маси населення і в той же час зробити значний внесок до національного доходу.

3. Хмельницький має всі об'єкти та передумови, щоб стати одним з кращих рекреаційно-туристичних міст України, однак аналіз сучасного стану функціонування рекреаційної сфери свідчить про те, що ефективність її діяльності стримується через невирішеність низки проблем. Насамперед, це проблеми нормативно-правового забезпечення функціонування галузі, для вирішення яких необхідно внести відповідні зміни та доповнення до чинного законодавства; затвердження національних стандартів усіх видів рекреаційної і туристичних послуг.

4. Основними напрямками формування ефективного механізму реалізації стратегічних завдань подальшого розвитку рекреаційно-туристичної сфери має бути: оптимально збалансовано державне та регіональне регулювання суспільно-

економічних відносин у сфері організації та розвитку рекреації та туризму; забезпечення доступності санаторно-оздоровчих та рекреаційно-туристичних послуг для всіх верст населення; ефективна інвестиційна політика. Вирішення існуючих проблем та врахування існуючих перспектив розвитку рекреаційно-туристичної сфери Хмельницького стане запорукою модернізації наявного рекреаційного та туристичного потенціалу міста, динамічного розвитку рекреаційно-туристичної сфери, забезпечення її сталої конкурентної спроможності серед стратегічно пріоритетних секторів економіки.

5. Динамічність розвитку туристичної галузі Хмельницькому можна забезпечити за рахунок поширення і впровадження нових видів туристичних послуг. Пріоритетними для Хмельницького є гастрономічний, подієвий туризм, пізнавальний, а також тури вихідного дня. Впровадження нових екскурсійних маршрутів, пошук ефективних форм поєднання різних видів туризму сприятиме подальшому розвитку туризму.

Для формування позитивного сприйняття Хмельницького, як привабливого туристичного регіону потрібні значні маркетингові зусилля, які необхідно спрямувати на вдосконалення системи інформаційного забезпечення, поглиблення маркетингових досліджень в сфері туризму, стимулювання розвитку інфраструктури туризму шляхом залучення вітчизняних і іноземних інвестицій для реконструкції, будівництва туроб'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агафонова Л., Агафонова О. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київський ун-т туризму, економіки і права. – К.: Знання України, 2002. – 352 с.
2. Архітектурна спадщина України. – Київ.: Либідь, 1994. – 255 с.
3. Бармак М., Бармак О. Наш край – Хмельниччина. – Харків.: Пресса, 1998. – 180 с.
4. Виноградська А.М. Зростання авторитету України туристичної // Український промисловець, 2000. – №4. – с. 26–31.
5. Винокур І. С. Історія лісостепового Подністров'я та Південного Побужжя. – Київ.: Либідь, 1995. – 211 с.
6. Винокур І.С. , Гуцал А.Ф. та ін. Довідник з археології України Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області. – Київ.: Либідь, 2004. – 88 с.
7. Генсірук С.А., Нижник М.С. Географія лісових ресурсів України. – Львів: Світ, 1995. – 123 с.
8. Географічна енциклопедія України: в 3-х т. / Редкол.: О. М. Мариніч (голова) та інші. – К.: Академія, 2003. – Т. 3. – 480 с.
9. Гжимайло Ю.Д. Хмельницький: Поділля. – Харків.: Олді, 2004. – 40 с.
10. Головащенко О.В. Соціальні функції і види туризму в перехідному суспільстві // Нова парадигма: Альманах наукових праць. Випуск 18. – Запоріжжя: Видавництво ЗДУ, 2000. – С. 23 – 27.
11. Головащенко О.В. Туризм як соціальне явище і його розвиток в Україні // Нова парадигма: Альманах наукових праць. Випуск 17. – Запоріжжя: Видавництво ЗДУ, 2000. –. 6–10 с.
12. Денисик Г. І. Хмельниччина багата. – Львів.: Изв. Всес. Географ общ-ва, 1987. – 440 с.
13. Денисик Г. Й. Природа Хмельниччини // Изв. Всес. Географ общ-ва. – Львів.: Изв. Всес. Географ общ-ва, 1987. – 480 с.

14. Деякі аспекти функціонування індустрії туризму / За заг. ред. Лісника А.Л., маціцько І.П., Чернишова А.В. - М.: Вісник, 1998. - 215 с.
15. Дмитрук О.Ю. ,Екологічний туризм : Сучасні концепції менеджменту і маркетингу : навч. посіб.
16. Дмитрук О.Ю. ,Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посібник
17. ДСТУ 3278-95. Стандартизація послуг. Основні положення.
18. ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. Класифікація готелів (чинний від 01.07.2004).
19. Есюнин С. Путешествие по Хмельниччине // Моя газета. – 2005. – №7.– 54 с.
20. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм».
21. Іванова, О.В. Санітарія та гігієна закладів ресторанного господарства: Підручник / О.В. Іванова, Т.В. Капліна. – Суми : Університетська книга, 2012. – 399, [1] с. – ISBN 978-966-680-482-5.
22. Ковальчук С., Задорожний М. Пам'ятки природи Хмельниччини: Іл. нарис. – Львів.: Каменяр, 1985. – 56 с.
23. Котлер Ф., Мейкенз Дж., Маркетинг. Гостеприимство и туризм, Учебник для вузов /пер. с англ. Под ред. Р.Б. Ноздревой – М.: ЮНИТИ, 1998. 787 с.
24. Левківська Л. Стан и перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні Л. // Економіка України. - 2003. - № 6. - С.31-35.
25. Логвин Г. Н. Оборонні споруди Хмельниччини. – Київ.: Либіль, 1999. – 87 с.
26. Лук'янова Л.Г. Рекреаційні комплекси: Учеб. посібник для вузів / Л.Г. Лук'янова, В.І. Цибух; Ред. В.К. Федорченко. - К.: Вища школа, 2004. - 346 с. : Ил. - (КУТЕП)
27. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: навч. посібник / О. О. Любіцева, Є.. В. Панкова, В. І. Стафійчук. - К.: Альтерпрес, 2007. - 369с
28. Любіцева О.О.,Методика розробки турів
29. Любіцева О.О.,Ринок туристичних послуг
30. Ляпина, И.Ю. Организация и технология гостиничного обслуживания / И.Ю. Ляпина. – М. : ПрофОбрИздат, 2001. – 208 с.

31. Мальська М., Худо В., Цибух В. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
32. Мальський М. Туристичний бізнес: теорія и практика: навч. посібник для вузів / М. Мальський, В. В. Худо. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 424 с
33. Нейман, Г. Искусство обслуживания / Г. Нейман, А. Шарфе. – М. : Экономика, 1979. – 104 с
34. Офіційний сайт ресторанної премії –СІЛЬ [Електронний ресурс]-[режим доступу] <http://saltawards.com/ru/>
35. Охріменко А. Особливості Функціонування рекреаційного комплексу в умів сталого розвитку // Регіональна економіка. - 2002. - № 2. - С.224-228.
36. Памятники градостроительства и архитектуры УССР. – Т. 4. – Київ., 1986. – 244 с.
37. Перспективи розвитку туризму Хмельницької області / -[Електронний ресурс]-[режим доступу]- <http://tourism-book.com/books/book-42/chapter-1451>
38. Пламеницька Е. М., Винокур І. С., Хотюн Г. М., Медведовський І. І. Хмельниччина: Історико-архітектурний нарис. – Київ.: Знання, 1998. – 178 с.
39. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Станом на 1 трав. 2002 р. / Київський ун-т туризму, економіки і права / В. Федорченко (ред.), Л. Малуґа (упоряд.). – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.
40. Природа Хмельницької області. / За ред. Київ. І. Геренчука – Л.: Сфера, 2000. – 120 с.
41. Романків І.Я. Розвиток прайси услуг в Україні / / Фінанси України. - 2005. - N11. - С. 38-45.
42. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – К.: ВД «К-М Академія»; 1999. – 568 с.
43. Сорокина, А.В. Организация обслуживания в гостиницах и туристских комплексах: учеб. пособие / А.В. Сорокина ; ред. Н.К. Ахмерова. – М. : Альфа-М ; ИНФРА-М, 2006. – 304 с.
44. Стафічук В.І. Рекреалогія: Навч. посібник для вузів / В. І. Стафічук. - К.: Альтерпрес, 2006. - 264 с.

45. Тези доп. наукової географічної конференції “Продуктивні сили і природа Хмельницької області” -Кам'янець Подільський, 2007. – 74 с.
46. Тимохіна, Т.Л. Организация приема и обслуживания туристов: учеб. пособие / Т.Л. Тимохіна. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2008. – 352 с.
47. Тімець О. Краєзнавство і туризм. – К.: Знання, 1999. – 120 с.
48. Туристично-краєзнавчі дослідження. Випуск 1. – Частина перша. – Київ.: 'КМ - Трейдинг, 1998. – 217 с.
49. Україна. Путівник / під ред. О. Зінкевича, В. Гули. – Київ.: Либідь, 1999. – 450 с.
50. Уокер Дж.Р. Введення в гостинність: підручник / Пер. з англ ..-М.: ЮНИТИ, 1999.-463с.
51. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. – К.: «Вища школа», 2002 – 195с.
52. Фестивалі м. Хмельницький -[Електронний ресурс]-[режим доступу] <http://vsim.ua/Podii/u-hmel-nic-komu-na-festivali-zvarili-litri-iv-borshu10458561.html>
53. Хвостенко С. Туризм на Україні. – К.: «Здоров'я», 1976. – 120 с.
54. Худо В.В, Туристичний бізнес: теорія та практика
55. Царфис П. Г. География природных лечебных богатств СССР. – Москва.: Высшая школа, 1986. – 236 с.
56. Чорненька Н. Організація туристичної індустрії: навч. посібник для вузів / Н. Чорненька. - К.: Атіка, 2008. - 392 с.